

CULTUURPRACHT EN NATUURSCHOON IN ANDALUSIË

Toen ik in maart-april 2015 door Andalusië reisde om de Semana Santa te ervaren, raakte ik in de ban van de mudéjarstijl. Een combinatie van imposante Katholieke barok met fijnzinnig-fiere Moorse bouwkunst. In mei-juni 2019 reisde ik opnieuw door deze regio. Deze keer wilde ik ook landschappen ervaren. Dus laafde ik me niet alleen aan cultuurpracht in de steden Almeria, Granada en Antequera, maar pakte ook het natuurschoon van de klifkust Cabo de Gata en de bergen en dalen van de Alpujarras mee.

Op mijn gemak in Almeria

De vlucht naar Spanje bood helder zicht op waterrijk Zeeland, meanderende rivieren in Frankrijk en witte toppen van de Pyreneeën. Hierdoor kon mijn ziel met mijn lichaam meereizen en voelde ik me niet ontheemd bij aankomst in Almeria. Het hielp ook dat ik door verkenning via Google de plattegrond van Almeria uit mijn hoofd kende. Door zulke grondige voorbereiding voelt reizen voor mij als thuiskomen. Ook in deze als niet aantrekkelijk geboekstaafde stad. Trof meteen **Café Cyrano** met leren fauteuils in het raamkozijn. Daar was het comfortabel acclimatiseren. Kreeg koffie van degene met wie ik deze gewilde plek deelde. Een uiterst vriendelijke B&B-beheerster en een zonnige middag op het brede stadstrand bekrachtigde dit warme welkom.

Vervolgens naar het toeristische informatiecentrum aan het rustieke **Plaza Vieja**. Daar sloeg ik de zoals gebruikelijk haperende interactieve media over, om meteen door te stoten naar het panoramadak. Dat een groots overzicht biedt op de stad en het fort op een heuvel ernaast. Maar ook een intieme inblikje in de nabij gelegen kloostertuin, waar een nonnenonderbroek aan de waslijn opbolde. En een blik op een zielloos strak betegeld plein pal naast de prachtige plaza. Bij mijn vorige reis verbijsterde ik me al over de planologische miskleunen in Spanje. Sinds Franco lijkt er alleen lelijkheid bij te zijn gekomen in de openbare ruimte. Wat in schril contrast staat met de schoonheid die daarvoor is opgebouwd. Om Almeria vanuit een andere hoek te bekijken, steeg ik door de rafelrand van de stad naar **Cerro San Cristobal**. Liep langs hardwerkende bouwvakkers die het verkrumelen van gebouwen proberen tegen te gaan en me vriendelijk de weg wezen. Hoe hoger, hoe smeriger en hoe meer graffiti. In louche hoekjes scholen junkies samen. Wat uit de verte een imposant kasteel leek, bleek een lelijk bekalkt monument. Omringd door autoblik. ernaast een fraaie stadswal. De woonwijk daarachter was unheimisch. Het oogde er armoedig en vijandig. Met prachtig uitzicht: dat dan weer wel.

Almeria is niet alleen door nieuwbouw en verwaarlozing gehavend. In de 15^e eeuw walste het Katholieke Koninklijke *reconquista*-paar (Ferdinand II en Isabella I) met hun protserige Christusverheerlijking het Moorse erfgoed plat. In de 17^e eeuw kwam daar een verwoestende aardbeving overheen. In de 20^e eeuw een wraakbombardement door de Duitsers.

Toch zijn er nog heerlijke plekjes. Neem het Moorse theehuis **Tetería Almedina**, waar je in een beschut steegje heerlijk en goedkoop kunt eten. Of het **Alcazabar**, het fort dat ik al vanuit de verte had bekeken. Zo'n hooggelegen, van oorsprong Moors, kasteel behoort tot de standaarduitrusting van een Andalusische stad. Ze zijn beslist niet allemaal even mooi en sfeervol. Maar dit is een prachtexemplaar. Met fraaie tuinen, vredige waterwerken en markante uitzichttorens. Gratis te bezoeken, terwijl deze stad wel wat fondsen kan gebruiken voor achterstallig onderhoud. Alhoewel ... er wordt hier en daar wel iets te onstuimig gerenoveerd. Zo is de fortachtige **Catedral de la Encarnación** afgemeten gemusealiseerd. Je proeft hier weinig van de weldadig devote sfeer die gebedshuizen kenmerkt. Toch spreekt de sacristie tot de verbeelding. Met zijn reusachtige spiegels en Katholieke pronkpracht. Goed voor te stellen is hoe priesters zich hier in hun rijk geborduurde gewaden hezen. De iets te rigoureuze renovatie heeft de evocatieve werking van deze ruimte niet kunnen elimineren. Bij het **Museo de Almería** zijn de vormgevers wel veels te ver gegaan. De extravagant grote hal beslaat één derde van het gebouw. De vormgeving drukt de tentoongestelde objecten weg.

Ondanks diverse planologische miskleunen en de achterstandssfeer in sommige wijken, voelde ik me thuis in Almería. Door de hoffelijkheid van haar bevolking, de prettige cafeetjes en het bedaarde stadstrandleven is er veel voor het typisch Spaanse gemoedelijke buitenleven. Op zoek naar nog meer buitenleven reisde ik verder.

Baaien en kliffen in Cabo de Gata

Ik was al gewaarschuwd dat de reis naar de vulkanische kust ten Oosten van Almería door een zee van witplastic kassen leidt. Toch schrok ik ervan. Te meer toen ik daartussen uit zwart plastic opgebouwde stulpjes zag, waar Noord-Afrikaanse werknemers wonen. Een moderne vorm van slavernij. Het moet zowel in die kassen als in die hutjes niet te harden zijn. Over een plaatsnaambord was 'No Mores' gekliederd. In Almería had ik me al afgevraagd of Islamitische immigranten zich wellicht veel minder welkom zouden voelen dan ik. Want ze zijn niet herkenbaar in het straatbeeld aanwezig. Alsof de Reconquista nog steeds doorwerkt.

Het badplaatsje **San José**, waar ik verbleef, is in het voorjaar erg rustig. Alleen een paar Russische schone, die zichzelf en elkaar continu in uitdagende poses fotografeerden. Onder het goedkeurende oog van een dikbuikige *pater familias* en wat Spaanse gezinnetjes. Om het achterland te verkennen trok ik te voet over dorre heuvels, met hier en daar een toefje paarse of gele bloemetjes. In het dorpje **El Pozo de los Frailles** lunchte ik bij restaurant **Lakshmi**. In Spanje tref je vaker geheel onverwachts een Indiaas restaurant. En overal zijn Chinese rommelwinkels. Deze immigranten kunnen zich kennelijk wel manifesteren.

In San José vond ik ook snel mijn favoriete terrasje. Bij **Restaurante Mediterráneo**. In een verscholen hoekje naast het jachthaventje. Kon daar 's avonds bijkomen van mijn trektochten langs de kust. Eerst naar het Noorden. Langs een verlaten door wind en zon gezandstraald kasteel in **Los Escullos**, op weg naar **La Isleta del Morro**. Werde daar op een heerlijke terras aan zee geweigerd. Het was weekend en men bood liever plaats aan meer lucratieve grote gezelschappen. Gelukkig was er een winkeltje open, zodat ik kon picknicken op de betonnen kade. Nog dichterbij de blauwe zee.

De volgende dag liep de andere kant op. Langs **Playa Genovesa**. Een zandstrand in een enorme maansikkelvormige baai. Daar poogde ik een blauwpaarse kwal van uitdroging te redden door die naar zee te schep- pen. Goed dat ik die niet had aangeraakt, want later bleek dat dit een giftig Portugees oorlogsschip was.

Dat moet je niet hebben: levensgevaarlijk vergiftigd worden op een verlaten strand. Ik kon gelukkig ongehinderd doorlopen naar het geroemde **Playa Monsul**. Inderdaad een groots strand, waar je onder overhangende rotsen voor de zon kunt schuilen. Op weg erheen nam ik een in de klifheuvels verdwaald gezin op sleeptouw. Dat leverde me een lift retour op. De vader had de auto opgehaald, omdat de kinderen geen zin hadden in de enerverende terugtocht. Een gevalletje reis-serendipiteit. Zo noem ik een mooie samenloop van omstandigheden die ik vaak ervaar als ik alleen rondtrek. Nadat alle wind- richtingen rond San José waren verkend, was het tijd om te verkassen. Niet alleen omdat de wandeloptyes op waren. De badplaats-in-het-voorseizoen sfeer met naar klanten hunkerende horcea begon me treurig te stemmen.

Triomferend Katholicisme in Granada

De bus reed door een *Once upon a time in the West*-landschap. Bizar was dat mijn op *shuffle* ingestelde Ipod ineens het treurige harmonicadeuntje uit die film afspeelde. Na een overstap in het drukke centrum van Granada arriveerde ik in het **Albaicin**. Deze oudste wijk is harmonieus tegen een hoge heuvel aangeplakt. Hier geen gebrek aan toeristen. Integendeel! Ze drommen samen op **Plaza de San Nicolas**. Daar heb je het mooiste zicht op het Alhambra. Datzelfde prachtpanorama had ik vanaf mijn eigen dakterras. Zonder uitzicht bedervende meute. Alleen wat zovende zwaluwen en duikende spechten. Het beroemde Moorse sprookjes- complex was de hele dag ongestoord te bewonderen. Ook de daarachter liggende de Siera Nevada. Zag de sneeuw daarop slinken.

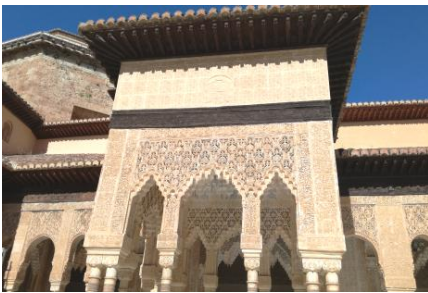
Elk uur van de dag werd het silhouet van het Alhambra anders uitgelicht. Overdag door variaties in de stand van de zon en 's nachts door de feeëriek belichting. Moest me losrukken van dit uitzicht om de nauwe door- steekjes en lieve pleintjes in het autoluwe Albaicin te verkennen. Bezocht meteen ook **Casa Max Moreau**. Een rond een patio gebouwde Moorse villa . Er volgden nog vele andere *carmens*, want ik kreeg geen genoeg van de delicate schoonheid van de patio's en tuinen, die bij deze paleizen horen. Diffuus licht door bladeren, klaterende fonteintjes, kleurrijke bloemen, kantwerkstuksel, boogvenstertjes, elegante pilaartjes, doorkijkjes en uitzichten. Moorser kun je het niet krijgen. **Carmen de Victoria**, met haar ommuurde terrastuinen, werd mijn volgende schuilplaats voor toeristen. Want die vormen echt een enorm struikelblok in Granada. Te meer daar ze zich het liefst in gegidste grote groepen voortbewegen. Ook de smog, het drukke verkeer en het supercommerciële centrum van de stad bevielen me niet. Maar er bleven veel pluspunten over.

Uiteraard het **Alhambra**. Door lang van tevoren een *Granadacard* te bestellen, had ik een bezoek gegarandeerd. Het voelde of ik een spannende *date* had toen ik de vesting binnen ging op het gereserveerde vroege tijdstip. Die hoge verwachtingen werden gehonoreerd. Het was een hallucinerende ervaring. Begon met **Paleis van Carlos V**. De kleinzoon van het Katholieke koningspaar liet dit er in 1526 bij zetten. Niet om het Moorse verleden weg te vagen, zoals zijn grootouders continu beoogden. Nee, deze koning hield van het Alhambra en wilde met zijn toevoeging de vorstelijke allure ervan versterken. De ronde omzuide binnenplaats van zijn bijdrage is wat pompeus. Toch beviel classicistische soberheid ervan me wel.

Vervolgens naar het 9^e eeuwse **Alcazaba**. Tegen de gebruikelijke route in, maar op deze manier kon ik de oudste kern van het complex stilletje savoureren. Dit fort bestaat uit een doolhof van gangen en trappetjes. Met vijf forse torens, waarvan af je Granada vanuit verschillende hoeken kunt overzien.

Toen het **Nasridenpaleis**. Wat een verfijnde pracht! Vroeger waren al die mozaïeken en glaswerk ook nog eens felgekleurd. Wat moet dat een feest voor het oog zijn geweest. Maar zo was het ook schitterend. Had er wel de hele dag kunnen ronddwalen. Helaas liep ik er na anderhalf per ongeluk uur uit. Toen mocht ik niet meer terug. Geen ramp: het werd toch te druk. Dus door de uitgestrekte tuinen naar **Generalife**. Het om een langgerekte patio opgebouwde buitenverblijf. Met daarnaast een indrukwekkende watertrap. Het Alhambra is een *carmen* in het kwadraat. Toch preferer ik de intimiteit van die kleine paleizen. Daar wordt je niet onder de voet gelopen en is de sfeer delicateser.

Met de *Granadacard* is nog veel meer moois te bezoeken. Dit vereist wel een straffe planning, want het is maar een paar dagen geldig. Uiteraard bezocht ik de **Kathedraal**. De pronkerige kilheid, pathetische maatvoering, overdadig bladgoud en tierelantijnen staan in enorm contrast tot het harmonieuze smaakvolle Alhambra. Gelukkig werd iedere kathedraalbezoeker gekluisterd aan een eigen *audiotour*. Zodoende was het er stil: geen brullende rondleiders zoals vaak in dit soort topattracties rondlopen.

Ernaast staat de **Capella Reale**. De Gotische praalgrafkapel van het beruchte koningspaar. Van een nog moeilijker te bevatten protserigheid. Hoeveel geldingsdrang is er nodig om zoiets voor jezelf te realiseren? Ach, als het koppel bescheidener was geweest, zouden we nu niet van hun grootheidswaan kunnen smullen. Want dat deed ik. Alhoewel: de muurschilderingen over de laatste nederlaag van de Moren zijn huiveringwekkend. Totale vernedering. Hiermee werd de uitbanning van de Islam in Spanje in gang gezet. Er is een overvloed aan Moorse souvenirs in Granada, maar de Islam is weggevaagd. Van de 137 moskeeën die tot de 15^e eeuw in deze stad zijn gebouwd, zijn vier nederige stulpjes over. De rest is vernietigd of getransformeerd tot kerk. Of tot klooster. Daar staat deze stad vol mee.

Neem het **Monasterio de la Cartuja**. Uit de verstilde kloostertuin komend, word je in de kapel overdonderd door het alom aanwezig bladgoud. Als je daar doorheen kijkt, blijkt die decoratie veel subtieler dan in de Kathedraal. Daar word je te neer gedrukt, hier tilt de schoonheid je op. Toch is het vreemd dat Kartuisermonniken zich met zoveel pracht en praal omhulden. Ze trokken zich immers hier terug uit protest tegen de idiote rijkdom van de moederkerk. In Certosa de Pisa, een Karthuiserklooster in Italië, liep ik tegen dezelfde fascinerende combinatie van ascese en overvloed aan.

Het **Monasterio San Jerónimo** is juist sober. Geen pronkgoud, maar zachtgele muren en terracotta plavuizen. Wellicht is dit klooster zo onopgesmukt omdat het vrouwen herbergt. In de refter huizen overigens wel mannen. In de vorm van zure prelatenportretten. De kapel toont feestelijke fresco's. In sommige kerken zijn zulke prachtige muurschilderingen weggekalkt. Vanwege besmettingsangst tijdens de grote pestepidemie in de 14^e eeuw. Dat werd me verteld in de **Abadía del Sacromonte**. Dit bedevaartscomplex op een hoge heuvel buiten de stad omvat catacomben met resten van de stadsheligen. In het **Monestario de Santa Isabel la Real** bezocht ik een mis. Verscholen achter een houten filigrainscherm verzorgen nonnen een valse vocale omlijsting. Hier vind je ook een verkoopdraaischijf. Die kom je in veel Spaanse (en Italiaanse) kloosters tegen. Opdat de nonnen ongezien hun zelf gebakken koekjes kunnen verkopen. Ik heb er nog nooit wat gekocht omdat de angstvallige verkoopwijze me tegen staat. In een andere kloosterkerk was ik overigens getuigen van een stiekem contact tussen een non en een kerkgangster. Ze zaten heel intiem door het traliewerk te fluisteren. Een illegale romance?

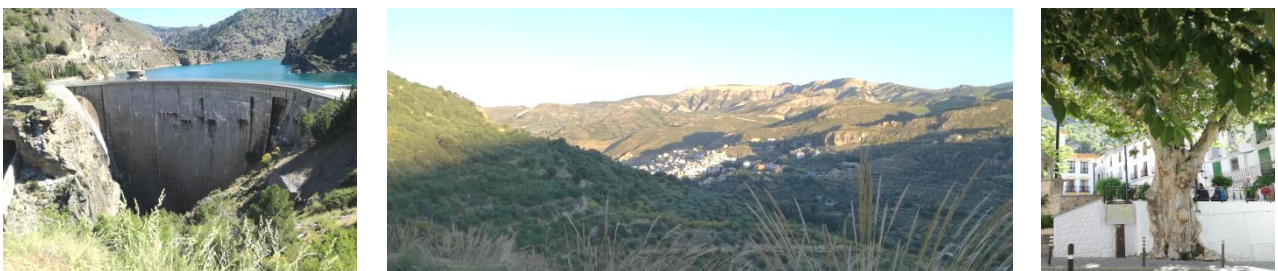

Bij een flamencovoorstelling in de zigeunergrottenwijk **Sacromonte** was ik getuige van een hilarische cultuur-clash. Een lading Chinezen kwam al filmend uit hun touringcar. Tijdens de voorstelling klaptten ze opgetogen mee en dat is nou net niet de bedoeling. 'Flamenco is geen folklore!' Dat staat met andere anti-toerisme kreten (zoals: 'Granada is not a postcard') in de straten gekalkt. De flamenco-artisten maanden dan ook om het klappen aan hen over te laten. Verder bleven ze onverstoorbaar toegewijd aan hun kunst. Alleen bij afloop verlaagden ze zich even tot een kort dansje met de meest opgetogen toeschouwers. Tot mijn schande moet ik bekennen dat ik daar ook toe behoorde.

In deze wijk is ook het **Museo Cuevas del Sacromonte**. Hier geen irritante interactieve poespas. Wel informatie over een keur van onderwerpen. Kruiden, ambachten, geologie, grotten over de hele wereld, flamenco: het komt allemaal aan bod. Enkele grotten demonstreren hoe zigeuners daarin leefden. Tegenover de Katholieke en Islamitische kunstzinnigheid steekt de in deze 'stijlkamers' getoonde zigeunercultuur armoedig af. Tja, met hun motto 'Niets is van iemand, alles is van iedereen' kom je niet aan kapitaalopbouw toe. Zigeuners stoppen hun passie liever in podiumkunsten dan in gebouwen of beeldende kunst. Ze zijn, net als de Moren en Joden, herhaaldelijk vervolgd. Anders dan die groepen hadden zigeuners geen macht of vaste woonplaats. Zo konden ze zich schuil houden in de marge. Nog steeds zonderen zichzelf af. Enerzijds uit vrije wil. Ze zijn trots op hun eigen cultuur en hebben geen behoefte aan integratie. Anderzijds worden ze uitgekotst. Terwijl ze met hun flamenco een groot stempel drukten op de Andalusische cultuur. Spanjaarden zijn dol op hun muziek en dracht, maar willen verder niet met zigeuners geconfronteerd worden.

De exorbitante rijkdom waar ik tegen aan liep in de tuin van **Carmen de los Martires** was het andere uiterste. Deze tuin was afgehuurd voor een bruiloftsfeest. Opgedofte gasten werden door een haag van dienstmaagden naar de champagne geleid. Het was zaterdag: de familiefestdag in Spanje. Ik maakte die dag ook een eerste communiedienst mee. Schattige kindbruidjes en -bruidegommetjes werden in een kerk, stampvol met bloedverwanten, door een schoolmeesterige priester geëxamineerd. Op terrassen verzamelden zich families met wit gejurkte baby'tjes voor doopdiensten. Ook buiten de talloze voor hen bestemde gebouwen domineren de Katholieken het openbare leven in Granada.

Verhit hiken rond Quentar

Het was fijn om de bedompte stadslucht van Granada te verruilen voor de schone berglucht van Quentar. Een dorpje op 850 meter hoogte in de uitlopers van de Alpujarras. Slechts 15 kilometer van Granada, maar wat een andere atmosfeer. Wel weer een prachtprivéterras. In Granada had ik daarvan in stilte genoten, maar hier schoonden de dorpoudsten zich luidruchtig onder me samen. Alhoewel mannen en vrouwen strikt gescheiden zaten, hadden beide secties het prima naar hun zin. Overdag was het op dat dak niet te harden door de genadeloze zon. Tegen zonsondergang was het er heerlijk. Als zacht strijklucht de omringende hoge heuvels aanlichtte en de zwaluwen tevoorschijn kwamen. Hun show niet, zoals in Granada, opgevolgd door een vleermuisspektakel. Wel bleven voor mij onbekende kleine, vrolijk tjilpende vogels nog lang vergenoegd rondfladderen. Net als ik blij met de afkoeling.

Om de hitte voor te blijven moest ik met zonsopgang op pad om tochten van zo'n 25 kilometer met 400-600 meter hoogteverschil te kunnen realiseren. Een tocht voerde me langs het pelgrimspad **Mozarabe**. Aanvankelijk door een fluwelig rossig verlicht glooiend landschap. Langs olijf- en vijgenboomgaarden. Overal veelkleurige veldbloemen met fladderende vlinders. De hogere gedeelten staan vol met grote geurende gele bremstruiken. Achter twee golvende bergruggen piekt de Sierra Nevada op. Daar hou je voortdurend zicht op. Een met het stijgen van de zon steeds scherper verlicht en uiteindelijk oververhit lentelandschap. Door de felle zon worden de ijverig rondrennende gigamieren geëscorteerd door scherpe zwarte schaduwmaatjes. Soms klinkt er een enorme knal: een vogelverschrikkersysteem. Als je in harmonie bent met het verder intimiderend stille landschap schrik je daar niet van. Ook over het pad slingerende slangen en aanstormende heftig blaffende honden jagen je dan geen angst aan. Voor die honden heb ik beproefde truc. Als je bukt en net doet of je een steen op raapt om naar ze te gooien, druipen ze (doorgaans) meteen af. Je passeert de duizelingwekkende dam van het stuwmeer **Presa de Quéntar**. Een ankerpunt voor uitpuffende wielrijders. Een andere tocht brengt je omhoog langs stalagmietachtige rotspieken naar een prachtig uitzicht op het lang gerekte stuwmeer **Embalse de Canales**. Vandaar kun je afdalen naar het wintersportplaatsje **Güéjar Sierra**. Ook buiten het toeristenseizoen is het dorpsplein levendig. Ik zorgde er aldoor voor om rond drie uur thuis te zijn. Om bij te komen met een lange siësta tot de zwoele zonsondergang op het dakterras van start ging.

Oud Moors vernuft en nieuwe import in de Alpujarras

De volgende stop was midden in de Alpujarras. Ik verbleef in **Atalbeitar**. Een minuscuul autovrij dorp op 1.500 meter hoogte. Daar huizen zon en rust zoekende migranten uit alle windstreken. Ze leken te snakken naar nieuw bloed. Maar op reis ik ben niet zo'n *socializer*. Dan richt ik me monomaan op natuur en cultuur. Bovendien heb ik geen trek in het elkaars gelijk bevestigende geleuter in dit type post-hippiekolonies. Ik stel hun vriendelijkheid op prijs en kan me helemaal vinden in hun streven naar duurzaamheid. Daarom bivakkeer ik ook graag in hun midden, zoals ik 's winters ook op La Palma doe. Maar hun constante gepreek voor eigen parochie verveelt. Bij zonsondergang mediteerde ik (zwijgzaam) met een Israëlitische jonge vrouw. Zij heeft zich buiten het dorp in een stokoude watermolen genesteld. Die molens pompen middels een ingenieus Moors irrigatiesysteem water rond via smalle kanaaltjes (*aceguías*). Zodoende bloeien er overal citroen-, sinasappel-, olijf- en vijgenbomen. Door het ijzer in de grond kleuren die kanaaltjes feloranje. Dit systeem raakt steeds meer in onbruik. De importbewoners doen hun best om de laatste *acequias* open te houden, zodat die hun (moes)tuinen blijven bevoeien.

Atalbeitar wordt omringd door gelijksoortige witte dorpjes. Elk dorp heeft een wasplaats waar fris bronwater is te tappen. Het eerste dorpje waar ik naartoe liep, **Fondales**, was meteen al een revelatie. De straatjes kruipen onder de huisjes door. Overal hangen potten met kleurige bloemen. Inwendig jubelend trok ik door het groene stille dal naar meer dorpen. Overal watergeklater en vogelgefluister. Uit de bron voorbij **Ferreirola** komt, heel verrassend, bruisend water. In **Busquitar** is een terras met toptappas bij de wijn (**Bar Vargas**). Je kijkt daar uit op een razend riviertje, terwijl bijen zoemen en lammetje blaten. Het Spaanse koppel dat voor mijn neus enthousiast zat te bekken, beschouwde ik ook als *couleur locale*. Elk dorp heeft zijn eigen *unique selling points*.

Portugos heeft een watervalbron (**Fuente Agría**) dat een steile rotswand met oranjegele vlammen bevlekt. **Pitres** heeft een weekmarkt en een chocoladefabriekje. Boven Atalbeitar is **Jardín de la Alpujarra**, waar je door de trotse Engelse eigenaars zelf gebakken taart kunt nuttigen. Uit het zachtgeel ommuurd hofje daar wilde ik nooit meer weg. Mijn buurjongen in Atalbeitar, die daar al maanden verbleef, had nog geen van deze dorpen gezien. Te druk met de gezelligheid in zijn eigen dorp. Terwijl er zo veel te ontdekken valt. Ook als je uit het dal uitgaat en de hoge bergen in trekt.

De tocht der tochten was toen ik langs Portugas omhoog klom. Na een ontmoeting met een vos, ontvouwde zich een prachtig panorama over bergrug na bergrug. Met tussenin de witte dorpjes. Was zo vroeg boven dat ik besloot door te lopen. Over een breed bosbouwpad langs watervallen. Hoog boven me verzorgde een zwart-witte roofvogel een spectaculaire luchtshow. Toen ik de bocht om ging, liep ik ineens tegen de Sierra Nevada aan. Dichterbij dan ooit. Bij de lunch op een hoog panoramapunt werd ik lang toegezongen door een felgekleurd vogeltje. Vervolgens afdalen naar het toeristische **Capileira** voor een kop koffie. Kwam daar

een leuk Nederlands koppel tegen. Kon ik even in mijn eigen taal praten. Langs lieflijk belommerd pad verder naar beneden naar het veel rustiger **Bubion**. Toen omhoog via een steil rotsig zigzagpad over een bergkam heen. Best pittig, na ruim 8 uur lopen. En de hitte was inmiddels verzen-gend. Net op tijd komt er vriendelijke bewolking op. Wat een gelukzalige afdaling naar **Capilerilla** mogelijk maakt. Langzaam zak je dan in een staat van ontspannen overgave. Genietend van de verfijnde geometrie van bloemetjes en blaadjes. Dicht op de ogen vliegende mugjes trans-formeren van irritante zoemers tot grappige plaaggeestjes. Normaal zou je ze wegslaan, nu geef je ze speelse duwtjes.

Ook fijn was de tocht aan de overkant van de rivier **Trevélez**. Over hoge Romeins bruggen langs ruïnes van forten en watermolens. De tijd staat stil dus niet vreemd dat je tegen een préhistorische leguaan aan loopt.

In het nabij gelegen **Orgiva** zijn oude hippies gestrand. Die net als de nonnen hun eigen baksels proberen te slijten. Een beetje sneu. De jongere hippies zijn veel stoerder. Met verroeste containers bouwden ze een enclave in een oververhitte stoffige rivierbedding. Bepaald geen Alhambra, maar wel kleurrijk en inventief. Met in het midden een houten geboortetempel. Met vaginavormige ingang. Daarin vinden niet alleen bevallingen plaats, maar ook workshops. Zoals *Placenta Magic!*

Hoog boven Orgiva is het Tibetaans-Boeddhistische oord **O Sel Ling**. Daar kun je je terugtrekken voor een retraite. Vrijwilligers zorgen elke dag voor maaltijden, die geruisloos bij je hutje worden geplaatst. Zodat je door niets en niemand wordt gestoord. Ik heb er geboekt om eind 2019 in alle stilte van jaar te wisselen. Dus ik kom snel terug in dit gebied. Waar je overigens niet zo maar uit komt. De busrit over de eerste 30 kilometers door de bergen duurt ruim één uur.

Kerken en kloosters in Antequera

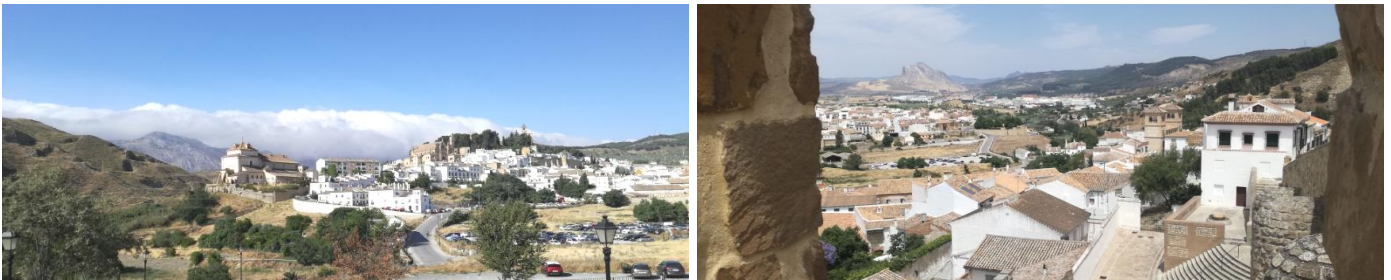
Van Boeddhisme weer terug naar Katholicisme. Na een overstap in Granada zoefde ik langs gigantische windmolens, stuwmeren en eindeloze, strak geordende olijfboomgaarden naar Antequera. Dit stadje ligt op circa 600 meter hoogte en telt zo'n 30.000 inwoners. Het is al sinds 2.500 voor Christus het kruispunt van routes tussen Sevilla, Granada, Malaga en Cordoba. Niet voor te stellen wanneer je vanaf het verlaten station langs een lange doodse straat naar het centrum zeult. Bij de lokale VVV lieten ze dan ook doorschemeren dat ik beter zo snel mogelijk kon doorreizen. Vrijwel niemand blijft hier slapen. Onterecht: dit plekje bleek een sociologisch spekje voor mijn onthutste bekje. Op elke straathoek pronkt een kerk of klooster. Tussendoor staan er huizen weg te kwijnen. Begrijp niet hoe een stad met zo'n 41.500 inwoners al die overvloedige godshuizen kan onderhouden. Dacht dat ik inmiddels wel gewend was aan martelaarstaferelen, maar hier werd alle eerder bewonderde morbiditeit overtroffen. Het leek wel *Halloween*. Gelukkig boden bemoedigende Maria's en vrolijke englbengeltjes enige compensatie tegen het macabere leed.

De kerken wedijveren in hun barokke overdaad, maar hebben elk hun eigen sfeer.

In **Iglesia de Nuestra Señora de los Remedios** springen levensgrote paarden en engelen uit de muur.

Iglesia El Carmen valt op door de verfijning van houtsnijwerk en fresco's. Het geloof beheerst hier niet het dagelijks leven, zoals in streken waar Islam, Budhisme of Hindoeïsme regeren. Het Katholicisme wordt meer terloops beleefd. Driekwart van de Spanjaarden noemt zich Katholiek, slechts 14% bezoekt nog regelmatig een kerk. Men slaat eens een kruisje bij het passeren ervan. Snelt alle telefonerend naar binnen om een kaarsje aan te steken. Of plaatst een bos bloemen bij het favoriete Mariabeeld zonder de mis bij te wonen. Degenen die dat wel doen, zingen zo aarzelend mee dat de priester wanhopig *todo, todo* moet smeken. Iedereen deed wel mee op **Plaza de las Descalzas**. Daar verzamelde zich een uitbundig kletsende menigte voor de poort van het **Convento de San José**. Likkebaardend verheugde ik me op een processie. Maar wat bleek: de in dit klooster verborgen school ging uit. Twee enorme poortdeuren opende zich en braakte een kwetterende kudde in sportieve schooluniformpjes gehulde kinderen uit. De emotionele hereniging met hun ouders werd begeleid door de hysterisch fluitende agenten. Ja, in Spanje weten ze van de meest alledaagse gebeurtenissen een pakkend drama te maken.

Ook in Antequera zijn de Moren weggevaagd. Het **Museo de la ciudad de Antequera** besteedt zorgvuldig aandacht aan de prehistorie, de Romeinse tijd en Katholieke kunst. Niets over de Moren die hier toch ruim vijf eeuwen de dienst uitmaakten. De lokale kunstenaar Cristobal Toral krijgt wel de ruimte. Hij mag de fraaie binnenplaats van het museum verpesten met zijn installatie. Enkel het enorme **Alcazaba** getuigt van de Moorse overheersing. Maar de audiotour hanteert louter het perspectief van de Katholieke veroveraar.

Op **Plaza de los Escribanos** (het voorplein van de Alcazaba) is de vermenging van uiteenlopende culturen toch goed voelbaar. Het lukt de daar neergeplempte kathedraal niet om de weliswaar zeer ingetogen Moorse sfeer te domineren. Daarbij kijk je uit op prachtig intact gebleven Romeinse baden. Antequera herbergt ook nog eens Europa's oudste hunebedden. Na lang zoeken in een buitenwijk vond ik een kale receptiehal. Met alleen maar Spaanse informatie. Vandaar leidt een betonnen pad naar de meer dan 58 eeuwen oude **Dolmens**. De eerste kun je niet in, de tweede wel. Er gaat geen enkele evocatieve werking vanuit door weer zo'n staaltje van sfeerverpestende musealisering. Een andere tegenvaller was het geologische natuurpark **El Torcal**. Dat is niet bereikbaar met openbaar vervoer. Daarom reed ik mee met twee Vlaamse *roommates*. Die deden het beeld van de domme Belg eer aan door vijf keer fout te rijden. Het park bleek een overbejubelde *tourist trap*. Je moest in een file over een platgetreden pad. Het zal fantastisch zijn om de surrealistische kalksteenformaties in alle rust te beleven, maar zo was er niets aan. Veel meer plezier beleefde ik aan de diverse panoramapunten in Antequera. De stad en de omliggende vallei is vanuit allerlei invalshoeken te bewonderen. Ook de karakteristieke **Peña de los Enamorados**, een berg in de vorm van een Indianenhoofd, is hier en daar goed te zien. Dit met een *lovestory* opgetooid silhouet bleef lang zichtbaar toen ik de vallei verliet.

Korte stop in Malaga

Bij aankomst in Malaga, op weg naar het vliegveld, baalde ik van de uitlaatgassen uitbrakende drukte daar. Op de brede autovrije **Muelle Uno** langs de haven raakte ik milder gestemd. Mede door de zich aan elkaar vastklampende stelletjes die op elektrische stepjes langs zoefden. Deze promenade is tot dusver het enige geslaagde nieuwbouwproject dat ik in Spanje heb gezien. Gelukkig zullen de met zorg en ambachtschap geschapen historische bouwwerken de later neergepote misbaksels ruimschoots overleven. Daarom zal ik blijven terugkeren in Spanje. Niet voor Malaga of Almeria. Die steden heb ik met plezier verkend, maar roepen te veel gemengde gevoelens op. Wanneer het op de route ligt zal ik Cordoba, Sevilla en Granada graag aandoen. Die steden maakten diepe indruk, maar ik werd er niet verliefd op. Het zijn vooral kleinere steden zoals Ronda, Carmona en Antequera en de witte dorpjes in de Alpujaras die mijn hart veroverden. Daar hoop ik weer te komen wanneer ik Spanje verder ga exploreren.